

РОЗДІЛ 5

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

УДК 323.15(=161.25):327.5(477+470)–047.44
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.26>

ШИРОКОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ У КОНТЕКСТІ РЕАКЦІЇ З БОКУ СВІТОВОЇ КАРПАТОРУСИНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ (ДИСКУРС-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ)

RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF RESPONSE FROM THE SIDE OF WORLD CARPATHO-RUSYN PUBLIC (DISCOURSE-ANALYSIS OF THE PROBLEM)

Зан М.П.,
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології і державного управління
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

У статті розглянуто особливості реакції світової карпаторусинської громадськості на широкомасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року. Автором здійснено дискурс-аналіз заяв і звернень різних громадських організацій та лідерів думок у середовищі карпатських русинів України та світу.

Звертається увага на те, що вже в перші дні воєнної агресії серед карпаторусинської громадськості було засуджено дії Росії. Серед перших, хто відреагували на події в Україні були: Петро Медвідь (Словацька Республіка), Інтернет-проект «rueportal» (Юрій Капац; Чеська Республіка), організації «Стоварышіня лемків» і «Руська Бурса» (Республіка Польща), засновник «Rusyn Literature Society» Старік Поллок (США), очільник Народної Ради Русинів Закарпаття Євген Жупан (Закарпатська область України). Лише згодом із народом України солідаризувалися представники Світової Ради русинів як мега-організації світового карпаторусинства. Однак лідери цієї громадської структури й надалі наголошували на проблемі офіційного визнання карпатських русинів як окремої етнічної групи в Україні.

Констатовано, що у середовищі карпаторусинської громадськості Чехії, Румунії та Сербії чи не найбільш виражені проросійські настрої, що зумовлено налагодженими зв'язками окремих карпаторусинських лідерів у Росії. Це відображається у відкритій інформаційній підтримці російської воєнної інвазії в Україну з 24 лютого 2022 року окремими лідерами карпаторусинського руху, зокрема, Василем Джуганом і Михайлом Тяском (Чеська Республіка), Михайлом Лауруком, Маріусом Семенюком і Павлом Романюком (Румунія). Також про це засвідчує дипломатична мовчанка з боку лідерів громадськості в середовищі руснаків Сербії.

У статті зазначається про звернення голови Крайового товариства подкарпатських русинів Миколи Бобинця на адресу лідерів карпаторусинської громадськості в Росії. Також йдеться про засудження нелегітимного «лідерства» в карпаторусинському громадському русі Петра Гецька з боку молодого блогера Михайла Лижичка (Мігалья Кушницького).

Ключові слова: широкомасштабне вторгнення, світова карпаторусинська громадськість, Україна, Росія, воєнна агресія.

The article considers the peculiarities of global Carpatho-Rusyn public reaction to Russia's full-scale invasion of Ukraine in February 24, 2022. The author makes a discourse-analysis of the statements and appeals of various public organizations and opinion leaders among the Carpatho-Rusyns in Ukraine and the world.

Attention is drawn to the fact that already in the first days of military aggression among the Carpatho-Rusyn public, Russia's actions were condemned. Among the first to respond to the events in Ukraine were: Petro Medvid (Slovak Republic), the Internet project "rueportal" (Yurii Kapats; Czech Republic), the organizations "Stovaryshinya Lemkiv" and "Ruska Bursa" (Republic of Poland), the founder of "Rusyn Literature Society" Starik Pollock (USA), the head of the People's Council of Rusyns of Transcarpathia Yevhen Zhupan (Zakarpattia Oblast of Ukraine). Only later did the representatives of the World Council of Rusyns, as a mega-organization of world Carpatho-Rusyns, show solidarity with the people of Ukraine. However, the leaders of this non-government organization continued to emphasize the problem of official recognition of the Carpathian Rusyns as a separate ethnic group in Ukraine.

It was established that among the Carpatho-Rusyn public in the Czech Republic, Romania and Serbia, pro-Russian sentiments are perhaps the most pronounced, which is due to the well-established connections of individual Carpathian Rusyn leaders in Russia. This is reflected in the open informational support of the Russian military invasion of Ukraine from February 24, 2022 by individual leaders of the Carpatho-Rusyn movement, in particular, Vasyi' Dzhuhan and Mykhaylo Tiasko (Czech Republic), Mykhaylo Lauruk, Marius Semeniuk and Pavlo Romaniuk (Romania). This is also evidenced by the diplomatic silence on the part of public leaders among Rusnaks in Serbia.

The article mentions the address of the head of the Regional Association of Subcarpathian Rusyns, Mykola Bobynets, to the leaders of Carpathian Ruthenian community in Russia. It is also about the condemnation of the illegitimate "leadership" in the Carpatho-Rusyn public movement of Petro Hetsko by the young blogger Mykhaylo Lyzhychko (Myhal' Kushnytskyi).

Key words: full-scale invasion, world Carpatho-Rusyn public, Ukraine, Russia, military aggression.

Постановка проблеми. Широкомасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року визначило як нову «червону лінію» в архітектоніці як міжнародних відносин, так і зміну конфігурації пасьянсу внутрішньої політики України. Военні дії суттєво каталізували процеси негативного сприйняття Росії навіть у середовищі колишніх симпатиків геополітичної гри східної держави-«сусідки». Головним чином це відбулося серед російськомовних громадян нашої країни. Крім цього, відкрита агресія Росії щодо України скоригувала й громадську думку репрезентантів карпаторусинської етноідентичності на Закарпатті, лідерів громадськості карпатських русинів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи, США.

Варто зауважити, що під карпаторусинською громадськістю ми розглядаємо у першу чергу представників тих інституцій, які зосереджені в рамках Світового конгресу русинів (далі – СКР) та його виконавчого органу Світової ради русинів (далі – СРР; голова Степан Лявинець). Тут представлені карпаторусинські громадські організації десяти наступних держав: Словацької Республіки («Русинська оброда на Словенську», Словацька асоціація русинських організацій); Республіки Польщі (організація «Стоварышіня Лемків»); Чеської Республіки (товариство друзів Підкарпатської Русі); Угорщини (товариство Антонія Годинки в Мадярщині, Асоціація русинських організацій Мадярщини); Румунії (Культурне товариство русинів Румунії); України (Крайове товариство подкарпатських русинів); Республіки Сербії (організація «Руска Матка»); Республіки Хорватії (товариство «Руснак»); США та Канади (Карпаторусинський дослідний центр). Тут зауважимо, що спроба представників громадської організації «Объединение русинов» з Російської Федерації стати членами СКР на одинадцятому її зібранні в с. Пілішсенткерест (область Пешт, неподалік столиці Угорщини) у червні 2011 року через політичну заангажованість не увінчалася успіхом [1, с. 198].

Необхідно наголосити, що хоч *de jure* СКР є громадською організацією, яка зареєстрована в Словаччині, *de facto* саме ця інституція вже понад 30 років координує процес так званого третього карпаторусинського ренесансу, відтак її можна вважати своєрідною мега-організацією громадськості карпатських русинів усього світу. При цьому СКР послідовно репрезентує власне проєвроатлантичний геополітичний вектор. На відміну від СКР, Світова рада підкарпатських русинів без відповідної інституційної мережі, винятково

через її лідерів Василя Джугана та Михайла Тяска, які проживають у Чехії, зорієнтована виключно на Російську Федерацію. У цьому можна перекоонатися «пролиставши» хоча б їхні сторінки у соціальній мережі Meta (Facebook). Геополітично проросійськи налаштований також і Європейський конгрес підкарпатських русинів (співголови Василь Микулин і Дмитрій Сидор). Водночас ця громадська структура після сплеску суспільно-політичної активності щодо «відновлення русинської державності» в 2008–2009 роках наразі перебуває на маргінесах сучасного карпаторусинського громадського руху.

Окрім СКР як мега-організації світового карпаторусинства на рівні практично кожної з названих вище країн представлені також інші громадські організації, які опосередковано залучені або ж не залучені до діяльності СКР і СРР. До прикладу, за офіційними даними Центру культур національних меншин Закарпаття станом на липень 2022 року в Закарпатській області серед 87-ми національно-культурних товариств представлені 11 русинських організацій [2]. Утім, варто зауважити, що в списку немає як «старої» громадської організації «Закарпатське обласне підкарпаторусинське товариство імені Кирила і Мефодія» (голова Дмитрій Сидор; 03.06.1994), так і зовсім «нові» товариства, зокрема, громадська організація «Карпатський русин» (голова Василь Щербей; 20.12.2021) і громадська спілка «Наохтема в рокаши» (голова Станіслав Ганькович; 20.01.2022). Засновником останньої виступило Мукачівське міське об'єднання «Общество молодых подкарпатских русинов» та Мукачівська міська громадська організація «Рідне Мукачево».

Як ми вже згадували в окремій студії, до карпаторусинської громадськості варто відносити також лідерів думок, відомих у публічному інформаційному просторі, які вважають себе карпатськими русинами, проте не входять до жодного національно-культурного товариства Закарпаття [3, с. 199]. В контексті нашої студії йдеться про молодого закарпатського блогера Михайла Лижечка (Мигалья Кушницького), громадського активіста Івана Данацка та бізнесмена, політика й колишнього міського голову Ужгорода Сергія Ратушняка.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначимо, що порушена нами проблематика ще не була предметом окремого дослідження у рамках вітчизняного політологічного дискурсу. Відтак автор презентує виклад на підставі дискурс-аналізу публічних заяв представників різних громадських організацій карпатських русинів як України, так інших держав світу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої наукової розвідки є висвітлення публічної реакції світової карпаторусинської громадськості на широкомасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року.

Виклад основного матеріалу. Необхідно підкреслити, що одним із перших у світовому карпаторусинському громадському середовищі, хто відреагував і наполегливо закликав до засудженням воєнних дій Росії 24 лютого 2022 року в Україні, був редактор інтернет-сайту «Лем.ФМ. Радіо Руской Бурсы», прессекретар Окружного стола русинів Словаччини / Okružny stôl Rusinov Slovenska, радник Президентки Словаччини з питань національних меншин Петро Медвідь. Власне того ж дня він публічно виступив із закликом до СКР як репрезентанта «*єдного, єднотного, неділительного народу*» який повинен «*найти силу і ясно декларувати своє ніт війні і підпору тым, котры днесь терплять. Окрем того, не мало бы зістати лем при словах, але міг бы ся задумати і над тым, як конкретно можеме нашым братам і сестрам Русинам помочи. Поміч будуть потребовати*» [4]. При цьому Петро Медвідь нагадав про публічну мовчанку СКР у 1999 році, коли війська НАТО бомбардували Сербію. На його думку, прояв солідарності та засудження воєнної операції має стати символічним вираженням «*підпору наших Русинів, котры там жыють, і котры тым, без вины, так само терпіли. Тота неспособность конгресу зохабила рану*» [4].

У перший день широкомасштабного вторгнення Росії в Україну з власною заявою виступив також відомий Інтернет-проект «guerportal» (Юрій Капац), в якій вказувалося, що «*нипозеравучи на вишыткі мінусы Украины, скапчани из ниузнанём нашего народа, у исись тісныи час ю вишыткобоко пудпоруєме. Пудпоруєме Украину и осужуєме агресію из бока Російської Федерації*» [5]. В соціальній мережі «Twitter» також виступив автор ютуб-каналу «Lemkowitzwithhistory» й засновник Товариства русинської літератури / Rusyn Literature Society Старік Поллок зі штату Міннесота (США), який звернув увагу на важливу функціональну роль тих представників карпаторусинської громади, які боронять державу поряд із українцями [6].

Під заголовком «**СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ВИСЛОВЛЮЄ СОЛІДАРНІСТ ЖЫТЕЛЯМ УКРАЇНЫ**» 24 лютого на власній сторінці у соціальній мережі Meta (Facebook) організація з Польщі висловила також свою підтримку українського народу. В цьому зверненні лемки Польщі, які себе відносять до карпаторусинського етносу, констатували: «*Лемківська меншына в Польцы є засмучена агресивным атаком зо стороны Російской Федерації. На Україні прожыват чысленна русиньска/лемківска меншына. Сут*

то переселенці (і їх потомны) з Лемковины з 40. років ХХ ст., але самособом корінный нарід Підкарпатской Руси. Солідаризуєме ся зо вишыткыма українськыма жытелями, зо вишыткыма народами, што хочут жыти в мирній і незалежній українській державі. Вірїме, што правда і свобода переможут. Мы з Вами!!» [7].

Того ж 24 лютого висловило своє ставлення до російського нападу й радіо найстарішої русинської організації Польщі «Руська Бурса» – «Лем.ФМ». У зверненні журналісти підмітили: «*Нажаль, днесь пробудили сьме ся до дня, в котрім мы стали свідками агресивной безпрецедентной воєнської атаки на Україну з боку Російской федерації. З тым не може быти цивілізований світ согласный. На Україні жыє велика русиньска (лемківска) комуніта, хоць їм не суть признаны права. Лем.ФМ творять і нашы редакторы, котры походять із України. Они вєдно з нами суть Лем.ФМ! Висловлюєме солідарность нашым русиньскым братам і сестрам, котры жыють на Україні, але і вишыткым жытелям України, цілій українській державі. Сьме думками з вами, жычіме мір вам і світу. Говорїме войні ніт!*» [8].

Наступного дня згаданий вище Петро Медвідь розмістив на сайті «Лем.ФМ. Радіо Руской Бурсы» інтерв'ю з головою обласної спілки громадських організацій «Народна Рада Русинів Закарпаття» (далі – НРРЗ) Євгеном Жупаном, який чітко констатував: «*Агресія є агресія. І ніхто агресію не може підтримувати. ... Мы Русины все проти войны, проти агресії. Мы теперь находиме ся в складі України. І то ясне діло, же то наша держава. Коли нашу державу напав агресор, ясне, же протестуєме проти того. ... зато Русинам цілого світа треба підняти свій голос проти того. Проти агресії. Проявити свою солідарность з нами і з наших державов України, в котрій мы теперь жыєме*» [9].

26 лютого на засіданні Окружного стола русинів Словаччини крім висловлення солідарності русинським братам і сестрам на Закарпатті та всім жителям України, засудження воєнної агресії Росії, вже йшлося про потребу гуманітарної допомоги. В документі йдеться про прохання «*вишыткых, котры будьякым способом годны помочи людам з України, які днесь прожывають найгіршыи часы, жебы так зробили. Гуманітарна поміч в подобі фінанчного дару на рахункы організації, котры уж про Україну выголосили збераня грошей на купліня потребного товару, який ся уж зберать про утеченців або ся везе прямо на Україну, ці понука притулку про утеченців, котры будуть приходити, є днесь тото найменше, што можеме зробити*» [10].

27 лютого з'являється заява президента Карпаторусинського товариства в США Джона Рігетті, де йдеться про засудження воєнної агресії з боку

Росії та солідарність «із виштыкыма людми в Росії, на Україні, і в далшых державах, котры суть проти той войны» [11]. В той же день публічно висловився член президії Народної Ради Русинів Закарпаття Іван Бузаш (Бинячовський), який у свою чергу презентував Союз русинських письменників Закарпаття: «мы виштыкы члены СРПЗ выступаме за скорє заставліня той великой біды, яка стала у нас на Україні і просимє виштыкых наших братів діяти нам на поміч» [12]. Наступного дня подібну заяву виголосив також Карпаторусинський науковий центр у США, де було висловлено «солідарность із нашыма колегами, приятелями і родинов на Україні, што геройскы боюють проти російской агресії» [12].

Можна стверджувати, що дещо запізнілою реакцією на рішучі ініціативи карпаторусинського громадського діяча зі Словаччини Петра Медвідя стало інформаційне повідомлення на сайті «RUSYN.EU» 27 лютого, де зазначалося, що напередодні (26 лютого) члени СРР у м. Перегу Маре (Румунія) прийняли звернення, де йшлося про солідарність з Україною, «хоть до днешнього дня Україна Русинів, як народность не признала. Русины на Україні жиють и самі свідчать о тій трагедії. В тых днях сьме стали свідками воєнської атаки на Україну з боку Російської Федерації, з котров ніхто з цивілізованого світа не може быти згодный. Солідарізуєме з нашыма людьми, як и з иншыма народами, котры жиють на Україні» [13]. Поряд із цим кінцева частина тексту звернення носить скоріш ультимативний характер, оскільки знову нагадує про проблему визнання карпатських русинів окремою національністю «на основі Рамкового Договору, котрый Україна подписала 1-го фебруара 1995-го року и котрый вступив силу (здобыв платность) 1-го мая 1998-го року. Мы и надале жадаєме, жебы «План вирішення проблем Українців-Русинів», прийнятый 7-го октовбра 1996-го року и подписанный віцепремєром України І. Ф. Курасом, був відмінений (анульований). Надіяєме на скорішє и мирное вирішення даного конфлікта» [3]. Відтак із солідарності та співчуття через агресивні воєнні дії Росії на теренах України СРР фактично знову нагадала про власний конфлікт у взаєминах із державною владою України.

Дещо пізніше, 2 березня, із заявою про засудження агресії Російської Федерації проти України та її громадян виступило Товариство друзів Підкарпатської Русі в Чехії. У заяві вказувалося про нагальність швидкої реакції з боку Чеської Республіки, ЄС і НАТО та організацію з боку уряду, державних і недержавних установ, громадських організацій та громадян Чехії матеріальної гуманітарної допомоги в Чехії й залучення до цього членів Товариства друзів Підкарпатської Русі [14].

На початку березня також активізувалася публічна реакція щодо війни в Україні з боку лідерів ряду русинських громадських організацій Закарпатської області. Зокрема, 2 березня, голова НРРЗ Євген Жупан у окремій заяві виступив із приводу активізації виступів «радикальних, екстремістських та сепаратистсько настроєних окремих осіб з числа різних національностей, у тому числі і від імені русинів». Засуджуючи воєнну агресію Росії проти України, Євген Жупан наголосив, що «русини нарівні з усіма іншими національностями нашої держави захищають свободу й незалежність України, являються законослухняними громадянами та патріотами України». Відтак, лідером НРРЗ було засуджено «екстремістські провокації, радикальні висловлювання з боку окремих осіб, котрі не мають право виступати від імені русинської спільноти краю» [15].

Голова Русинського культурологічного клубу Юрій Шипович 10 березня записав коротке відеозвернення із закликом до НАТО щодо закриття неба над Україною. Воно було виставлено персональній та поширено на корпоративній сторінці Департаменту культури, національностей та релігій Закарпатської обласної військової адміністрації в соціальній мережі Meta (Facebook) [16].

Якщо Євген Жупан і Юрій Шипович зверталися до НАТО та європейських політичних лідерів, то голова Закарпатського обласного об'єднання «Крайове товариство подкарпатських русинів» Микола Бобинець у свою чергу звернувся до відомих представників карпаторусинської громадськості Російської Федерації Андрія Фатули, Михайла Дронова, Тетяни Поп і Михайла Куцина. Очільник Крайового товариства подкарпатських русинів зазначив: «Бред П. Гецька, што нигда ни був, ни є и нигда ни буде рупором Карпаторусинув Подкарпатя виджу, як заказуху тих, тко довгий час його опікує. Не реагувучи типирь на віроломное вторгнення РФ на територію независимого государства Украина Вы автоматично подпоруєте типирішню політику Кремля. Многі діятели искусства, науки, интеллигенція РФ засудили «спец. операцію,» в Україні, а Вы?» [17].

Із контекстуально подібним до Миколи Бобинця відео-зверненням «Доста было того Гецька! Доста пропаганды!» виступив молодий карпаторусинський блогер Михайло Лижичко (Мигаль Кушницький). Свій текст сам автор окреслив як необхідне реагування «на публикацію самопроголошеного «лідера» карпатських русинів, Петра Гецька, котрый сидит у Москві тай розказує ушытко, за што му заплачено» [18].

Доволі прикметно, що проблематику визнання карпатських русинів в умовах війни та інтеграції України до ЄС у кінці травня публічно підняв і «український русин» Сергій Ратушняк (батько політика – уродженець Вінничини, а мати –

з Великих Лучок на Мукачівщині; також нагадаємо, що в жовтні 2015 року він заявляв, що він – «русин-українець, хохол (син неба)» – М.З.). Зокрема, в листі-звернення до Президента України Сергій Ратушняк констатував: «До речі, пане Зеленський, не заважало би країні, яка прагне в ЄС, визнати русинів (білохорватів) національністю. Адже в ЄС, США, Канаді русини визнані і шановані» [19]. Колишній міський голова Ужгорода, відомий своєю різкістю й категоричністю у висловлюваннях і діях, у своїх листах у соціальній мережі Meta (Facebook) та публікаціях у газеті «РІО» різко критикує українську владу, зокрема Президента Володимира Зеленського, звертає увагу на геополітичну складову війни Росії проти України й натякає на попередні домовленості між США та Російською Федерацією щодо подальших перспектив України як держави.

Подібними до дискурсу Сергія Ратушняка є тези скандального громадського активіста Івана Данацка, який розвиває їх на декількох сторінках у мережі Meta (Facebook). До фактора «світової закуліси» та масонських організацій він додає зговір українських олігархів єврейського походження. У спровокованих дискусіях і коментарях Іван Данацко, який чітко позиціонує себе карпатським русином, не входячи при цьому до жодної з громадських організацій, активно розвиває наступні типові меседжі: «1) Конфлікти, які типично створюють народам, фивники своїх стран, позад того, як представник «мірового правительства» Шваб, в «Давосі», об'явив «перезагрузку», або «обнулення»; 2) «Докі наші рудні і близькі воюють, власть України – торгує!»; 3) «...конкретно йому, Костюху, плювати на нас – русину і на «європейські цінності», бо в Європі, наприклад у сусідній Словачії, русину вузнають отдільнов національністьов, як українець!»; 4) Гратулуєу Вам од русину, які не согласні з тим, што Мукачево, фурт было і є ГЕБРЕЙСЬКИМ «местечком», се наш, русинський город, хоть типичь і окупований татаро-гебрейським ігом....» [20] тощо.

Маємо підстави гадати, що реагуючи на доволі слабку позицію СКР, до цієї організації звернулися й двоє представників Президії НРРЗ Іван Палінкаш та Іван Бузаш (Бинячовський) із Тячівщини. На сторінці НРРЗ у мережі Meta (Facebook) 5 серпня вони виставили пост-звернення до голови СКР, де зокрема зазначили про ризик втягування у Третю світову війну 800 тис. русинів Закарпаття та 15 тис. русинів Сербії. Відтак нині, як ніколи русини «потребуют єдиненія і помочи, многи годни потребовати гуманітарного прибіжища, еміграції» [21]. Вони запропонували скликати засідання СКР, де можна б «розпозирати термінові проблеми, а обратитися до Русин Світа на участь каждого Русина у помочи нужденным а признаніи Русин в Україні, як вымога до кандидата в Євро-

унію. Русины разных держав мають обратитися до своєї влади про помуч Русинам України а Сербії. Материнські державы Русин – Чехія, Словакія і Мадырціна мають максимально включитися у надання гуманітарного прибіжища, так як включилася Польща» [21].

На звернення представників карпаторусинської громадськості Тячівщини голова СКР і СРР Степан Лявинець, який представляє Угорщину, відповів заявою СРР, яку прийняли у м. Криниця-Здруй (Республіка Польща). Так, висловлюючи «єдноточну солідарність з Українов», у заяві знову наголошувалося на проблемі визнання карпатських русинів «за окремый корінний народ України. СРР передає комісії Ради Європы і Европскому парламенту документ – отвіт Верховної Рады на жаданя СРР по сѣму вопросу, де продемонстровано откритость на можливе позитивне рішення вопроса». СРР також запропонувала всім зареєстрованим в Україні громадським організаціям карпатських русинів прийняти відповідні звернення «о жадости на визнання русиньской ідентиты на Україні» [21].

Констатуючи вище про домінуючу підтримку України з боку світового карпаторусинства, варто також розглянути й деякі альтернативні соціальні перцепції широкомасштабного вторгнення Росії в Україну. В цьому контексті варто, зокрема, розглянути досвід Румунії, де Культурне товариство русинів Румунії / Uniunea Culturală a Rutenilor din România (голова Георгій Фірцак; представник у парламенті – його син, Юліус Маріан Фірцак), яке входить до СРР, має громадську організаційно-опонента – Союз підкарпатських русинів Румунії / Uniunea Rutenilor Subcarpaticii din Romania (голова Михайло Лаурук). Так, якщо Культурне товариство русинів Румунії має виразну проєвроатлантичну спрямованість, то Союз підкарпатських русинів Румунії через трійку вихідців із села Вишня Рівня у повіті Марамуреш – Михайла Лаурука (відомий румунський екс боксер, бізнесмен, меценат), Маріуса Семенюка (виконавчий директор організації, вчитель української та російської мов) і Павла Романюка (вчитель української мови, відомий україномовний письменник і прозаїк, член Спілки письменників Румунії (1990) та України (1994 (! – М.З.)), послідовно демонструє проросійський геополітичний вектор. Михайло Лаурук активно поширює в соціальній мережі Meta (Facebook) агітаційний контент проросійського спрямування, у багатьох публікаціях присутні фотографії та пряма мова Володимира Путіна тощо. Він залучається до заходів Посольства Російської Федерації у повіті Марамуреш, є заступником голови ради міжнародного центру «Матица русинов», яка зареєстрована в Москві й пов'язана з відвертою сепаратистською діяльністю Петра Гецька. Про все це на підставі

конкретних фактів проросійської діяльності Михайла Лаурука й свідчень респондентів на Мараморощині йдеться у ряді вітчизняних і румунських аналітичних журналістських розслідуваннях [22–25].

Також слід відзначити, що дотепер окремо так і не засудила російську воєнну агресію в Україні русинська громадська організація Сербії «Руска Матка», яка представляє цю державу в СКР. Її багаторічний лідер, голова СРР упродовж 2009–2015 років, представник Сербії у СРР, Дюра Папуга з якихось причин не зміг або не захотів (? – М.З.) бути солідарним із іншими карпаторусинськими організаціями й виступити проти агресивного вторгнення Росії в Україну 24 лютого.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підсумовуючи сказане вище, можна зробити наступні узагальнюючі висновки. *По-перше*, вже з початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну серед карпаторусинської громадськості було засуджено агресивні воєнні дії східного «сусіда». Найпершими відреагували Петро Медвідь (Словаччина), Інтернет-проект «ruportal» (Юрій Капац; Чехія), організації «Стоварышня лемків» і «Руська Бурса» з Польщі, засновник «Rusyn Literature Society» Старік Поллок (США), очільник Народної Ради Русинів Закарпаття Євген Жупан. Згодом із народом України солідаризувалися й представники Світової Ради русинів. Водночас вони й надалі наголошували на проблемі

визнання карпатських русинів як окремої національності (етнічної групи) на офіційному рівні.

По-друге, варто мати на увазі, що серед карпаторусинської громадськості Чеської Республіки, Румунії та Сербії, очевидно, чи не найбільш виражені проросійські настрої, що зумовлено налагодженими колись зв'язками в Росії. Це відображається у відкритій інформаційній підтримці російської воєнної інвазії в Україну з 24 лютого 2022 року окремими лідерами карпаторусинського руху, зокрема, Василем Джуганом і Михайлом Тяском (Чеська Республіка), Михайлом Лауруком, Маріусом Семенюком і Павлом Романюком (Румунія) й дипломатичним мовчанням з боку лідерів громадськості в середовищі руснаків Сербії.

По-третє, протестуючи проти російського інформаційного впливу, голова Крайового товариства подкарпатських русинів Микола Бобинець виступив із зверненнями на адресу представників карпаторусинської громадськості Росії. Карпаторусинський блогер Михайло Лижичко (Мигаль Кушницький) у свою чергу рішуче засудив «лідерство» Петра Гецька (обидва є уродженцями с. Кушниця на Іршавщині) в карпаторусинському громадському русі Закарпаття.

Перспективою подальших розвідок у контексті порушеної нами проблематики вважаємо висвітлення волонтерської діяльності в середовищі карпаторусинських громадських організацій України та світу, яка була розгорнута вже в другій декаді березня 2022 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шипович Ю. Особливості становлення та організаційного структурування Світового Конгресу русинів. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*: матеріали V науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та теми забезпечення прав національних меншин» (м. Ужгород, 25 вересня 2020 року). Ужгород, 2020. С. 196–200.
2. Юридичні адреси національно-культурних товариств Закарпаття. Список обласних національно-культурних товариств станом на липень 2022 року. *Центр культур національних меншин Закарпаття*. URL: category/юрідичні-адреси-національно-культур/ (дата звернення: 16.08.2022).
3. Зан М. Особливості політико-партійного представництва лідерів русинської громадськості Закарпаття у контексті проведення місцевих виборів 2020 року. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів, прав національних меншин та пандемії Covid–19» / відповідальні за випуск: В. І. Гиря., М. М. Вегеш. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. С. 199–208.
4. Медвідь П. Солідарність і єдність. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?24-2-2022-Солідарність-і-єдність> (дата звернення: 20.08.2022).
5. Выголошiня блоґа «Русинський Портал». *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/rueportal/posts/818404655636823> (дата звернення: 20.08.2022).
6. Official statement from RLS founder Starik Pollock regarding the situation in Ukraine. *Twitter*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: https://twitter.com/rusyn_society/status/1497036388990169124 (дата звернення: 20.08.2022).
7. Стоваришыня Лемків высловлює солідарніст жытелям України. *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/StowarzyszenieLemkow/posts/pfbid0aR3gHcf5a73amsYhuyg4snw8RucUsFJ6YF3w3irKf4AyHce4BGFxiSDD9YxRV7CPI?refid=12> (дата звернення: 20.08.2022).
8. Высловлюеме нашу солідарність Україні. *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/lem.fm/posts/pfbid01NQgdZRG1qNEG8ViRL6n9U82jtR1kyThB3D7Dsn4wjnpYZ5f34dNAoF395FSVB1?refid=12> (дата звернення: 20.08.2022).

9. Медвідь П. Голова Народной рады Русинів Закарпаття: Нихто не може підтримувати агресора. *Лем. FM. Радіо Руской Бурсы*. Дата оновлення: 25.02.2022. URL: <https://www.lem.fm/holova-narodnoj-rady-rusiniv-zakarpatya-nikhto-ne-mozhe-pidtrimovati-agresora/> (дата звернення: 18.08.2022).
10. Медвідь П. Выголошіня ОСРС односно сітуації на Україні. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 26.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?26-2-2022-Выголошіня-ОСРС-односно-сітуації-на-Україні> (дата звернення: 20.08.2022).
11. Выголошіня президента Карпаторусиньского общества в США. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 27.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?27-2-2022-Выголошіня-президента-Карпаторусиньского-общества-в-США> (дата звернення: 20.08.2022).
12. Медвідь П. Проти войны дав выголошіня і Карпаторусиньский научный центр ці русиньскы писателі. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 01.03.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?1-3-2022-Проти-войны-дав-выголошіня-і-Карпаторусиньский-научный-центр-ці-русиньскы-писателі> (дата звернення: 20.08.2022).
13. Заявленіє (Выголошіня) Світової рады Русинів односно сітуації на Україні, поддержанное Закарпатськым областным подкарпато-русинськым обществом имени Кирила и Мефодія. *RUSYN.EU – Независимый медиапортал сообщества свободных русиньских журналистѳв*. Дата оновлення: 27.02.2022. URL: http://rusyn.eu/2022/02/27/zayavleniye-vygoloshinya-svitovoj-rady-rusinov-odnosno-situaci%D1%97-na-ukrajini-podderzhannoye-zakarpatskym-oblastnym-podkarpato-rusinskym-obshhestvom-imeni-kirila-i-mefodiy-a/?fbclid=IwAR0sKSCUE1cQaUkw15LWivTZLYSBgOOX3qsT-tQa_Cqs8Bn3jXHsFUC8d84 (дата звернення: 16.08.2022).
14. Proti ruské agresí! 02.03.2022. *Podkarpatská Rus. Časopis Společnosti přátel Podkarpatské Rusi*. 2022. № 1. S. 1.
15. Жупан Є. Заява Народної Ради русинів Закарпаття. *Центр культур національних меншин Закарпаття*. URL: <http://centerkyltyr.pp.ua/2022/03/04/2-березня-2/#more-4430> (дата звернення: 24.08.2022).
16. Звернення голови громадської організації «Русинський культурологічний клуб» Юрія Шиповича до країн-членів НАТО з проханням закрити небо над Україною. *Департамент культури, національностей та релігій Закарпатської ОДА. Meta*. Дата оновлення: 11.03.2022. URL: <https://m.facebook.com/Департамент-культури-національностей-та-релігій-Закарпатської-ОДА-101213035505030/> (дата звернення: 18.08.2022).
17. Bobynets Mykola. *Meta*. Дата оновлення: 15.03.2022. URL: <https://www.facebook.com/bobynets.mykola/posts/pfbid02zegdfnRAuWAYctD41YBCRQfTx3sb8MmDB2E7bc96j5DpLATFeURV3oG2nPEYFZWql> (дата звернення: 18.08.2022).
18. Доста было того Геца! Доста пропаганды! *Мигаль Кушницькый. You Tube*. URL: https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=g9u1USNddno&fbclid=IwAR1W-xWDAMfC7izhN0S9K_c-gsC-yzMDJTJ8feGPvGh4vfZleAETSBEz0Eo%20https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=g9u1USNddno&fbclid=IwAR1W-xWDAMfC7izhN0S9K_c-gsC-yzMDJTJ8feGPvGh4vfZleAETSBEz0Eo (дата звернення: 18.08.2022).
19. Ратушняк С. Відкрите звернення до Президента України Володимира Зеленського. *PIO*. 2022. 4 червня (№ 23 (1259)). С. 3.
20. Русин Данацко І.І. *Meta*. URL: <https://www.facebook.com/podkarpatskaja.rus.3> (дата звернення: 24.08.2022).
21. Председателю СКР пану Лявинцю Л. *Meta*. Дата оновлення: 05.08.2022. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0V65zYMcnmz8EbuXyeVPrSkVYBSpAzyNf1HRtghq1Xe2LwiWoMXQe3qwx8QXCC2hjl&id=221659364602733 (дата звернення: 20.08.2022).
22. Присяжнюк М. Розділяй і володарюй: як українці Румунії стають «русинами». *Інформаційне агентство «Українські Національні Новини»*. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1810819-rozdilyay-i-volodaryuy-yak-ukrayintsi-rumuniyi-stayut-rusinami> (дата звернення: 18.08.2022).
23. Русини Румунії на службі російської пропаганди. *Західний інформаційний фронт*. Дата оновлення: 25.05.2017. URL: https://zahidfront.com.ua/news/Rusini_Rumuni_na_sluzhbi_v_rosijsko_propagandi_.html (дата звернення: 18.08.2022).
24. Ozon S. Cum este folosit un agent de influență al Kremlinului în România. Ruteanul asociat cu mafioți ruși și cu sponsori ai lui Lukashenko. *Ziare.Com*. Дата оновлення: 25.03.2022. URL: <https://ziare.com/kuzmin-ambasador-rusia-romania/mihai-lauruc-omul-rusilor-in-romania-1732028> (дата звернення: 18.08.2022).
25. Vlăduț M. Trompetei lui Putin, îi răspundem: Pe aici nu se trece! *Sentinel.ro*. Дата оновлення: 28.01.2022. URL: <https://sentinel.ro/2022/01/28/trompetei-lui-putin-ii-raspundem-pe-aici-nu-se-trece/> (дата звернення: 18.08.2022).